

O'ZBEKISTON VA XITOIY XALQ RESPUBLIKASI O'RTASIDAGI SIYOSIY-IQTISODIY ALOQALAR

Narimanov Qahramon Gulyamdjanovich

*Toshkent davlat sharqshunoslik
universiteti "Sharq falsafasi va
germenivtika" kafedrasi dotsenti, PhD*

Bugungi dunyoda kechayotgan o'ta ziddiyatli vaziyat chuqurlashib borishi bilan bir vaqtda siyosiy jarayonlarda yangi istiqbolli tendensiyalar, trendlar shakllanmoqda. Shunday trendlardan biri davlatlar o'rtasidagi aloqalarni chuqurlashtirish, takomillashtirish yangi imkoniyatlarni yaratish bo'layotir. O'z navbatida davlatlar o'rtasidagi o'zaro aloqalarda strategik hamkorlik shakli yangi tendensiya sifatida rivojlanib bormoqda. O'zbekiston – Xitoy hamkorlik munosabatlari keng ko'lam kasb etib, strategik sheriklik aloqalari yuksak darajaga ko'tarilmoqda. Mamlakatlarimizning milliy manfaatlari, ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyoti, jahondagi nufuzi yuksalishiga xizmat qiladigan bu aloqalar O'zbekiston Respublikasining Birinchi Prezidenti Islom Karimov boshlab bergan o'zaro do'stlik, mustahkam ishonchga asoslangan hamkorlik negizida taraqqiy etmoqda.

O'zaro manfaatli hamkorlikning huquqiy bazasini 2005-yilda imzolangan Do'stlik, hamkorlik va sheriklik munosabatlari to'g'risidagi shartnoma, 2010-yildagi Do'stlik, hamkorlik va sheriklik munosabatlarini har tomonlama chuqurlashtirish va rivojlantirish to'g'risidagi qo'shma deklaratsiya, 2012-yildagi Strategik sheriklik o'rnatish to'g'risidagi Qo'shma deklaratsiya, 2013-yildagi Ikki tomonlama strategik hamkorlikni yanada chuqurlashtirish va rivojlantirish haqidagi Qo'shma deklaratsiya, 2014-2018-yillarga mo'ljallangan

Strategik sheriklik munosabatlarini rivojlantirish dasturi hamda 2016-yilda imzolangan Qo'shma bayonot tashkil qiladi.

O'zbekistonning qadimiy tarixi va madaniyatiga yuksak hurmat ko'rsatib, 2016-yil Buxoroga borganingiz, ajdodlarimiz qoldirgan boy madaniy merosga katta qiziqish bildirganingizdan xursandmiz. O'zbekiston Xitoyni qadimiy tarix va noyob madaniyat, ulkan salohiyatga ega, jahon iqtisodiyotining yetakchilaridan bo'lgan va o'z maqsadlari yo'lida qat'iy borayotgan mamlakat sifatida biladi, dedi Shavkat Mirziyoyev.

Muzokarlarda o'zaro va ko'p tomonlama munosabatlarga oid dolzarb masalalar, jumladan, siyosiy, savdo-iqtisodiy, sarmoyaviy va madaniy-gumanitar sohalarda hamkorlikni yanada rivojlantirish xususida atroflicha fikr almashildi.

Xitoy O'zbekistonning hayot sinovidan o'tgan ishonchli hamkoridir. Xalqlarimiz o'rtasidagi munosabatlar Buyuk ipak yo'li tarixi bilan chambarchas bog'langan bo'lib, milliy qadriyat va an'alarimiz jahon madaniyatini rivojlantirishga ulkan hissa qo'shgan, savdo aloqalarimiz dunyo ahliga o'z davrining noyob buyumlarini taqdim etgan. Bugun insoniyatning kundalik ehtiyojlariga aylangan choy, paxta, ipak, qog'oz kabi mahsulotlar ularning bir qismi, xolos.

Xitoy O'zbekiston iqtisodiyotiga eng ko'p investitsiya kiritayotgan davlatlardan biridir. Mamlakatimizda Xitoy kapitali ishtirokidagi 700 dan ziyod kompaniya va korxona faoliyat ko'rsatmoqda. O'tgan yillar davomida xitoylik sarmoyadorlar O'zbekiston iqtisodiyotiga qariyb 7,8 milliard dollar miqdorida investitsiya kiritgan.

2016-yil yakunlari bo'yicha o'zaro savdo aylanmasi hajmi 4,2 milliard dollarni tashkil qildi. Xitoy bozorida O'zbekistonda ishlab chiqarilgan to'qimachilik mahsulotlari, plastmassa buyumlar, qishloq xo'jaligi va boshqa tovarlarga talab katta.

Xitoy Xalq Respublikasi O'zbekiston iqtisodiyotini modernizatsiya va diversifikatsiya qilish bo'yicha dasturlarni amalga oshirish, raqobatbardosh mahsulotlar ishlab chiqarishni kengaytirish va sanoatning eksport salohiyatini yuksaltirishda faol ishtirok etmoqda.

XXRning yetakchi sanoat kompaniyalari bilan uzoq muddatli va o'zaro manfaatli aloqalarni, birinchi navbatda, yuqori texnologiyaga asoslangan tarmoqlarni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Neft-gaz va telekommunikatsiya tarmoqlarida, transport, to'qimachilik, kimyo sanoati va boshqa yo'nalishlarda qo'shma loyihalar muvaffaqiyatli amalga oshirilmoqda. Xitoy biznes subyektlari O'zbekistondagi ko'plab yangi sanoat korxonalari, jumladan, Dehqonobod kaliyli o'g'itlar, Qo'ng'irotda soda zavodlari qurilishida ishtirok etdi. XXR tadbirkorlari ko'magida mamlakatimizda elektr texnikasi mahsulotlari, mobil telefonlar, qurilish texnikasi ishlab chiqarish yo'lga qo'yildi. "Huawei" kompaniyasi tomonidan Toshkent shahri va O'zbekiston mintaqalarining telekommunikatsiya tarmoqlarini rivojlantirish bo'yicha 20 loyiha amalga oshirildi. ZTE korporatsiyasi bilan hamkorlikda chiqarilayotgan modem, smartfon hamda boshqa uskunalarga ichki va xorij bozorlarida talab yuqori.

2017-yil 11-may kuni Sh.Mirziyoyev Xitoy davlati rahbari Si Tszinpinning taklifiga ko'ra Xitoyning Pekin shahriga davlat tashrifi bilan yo'l oladi va ularni "Shoudu" xalqaro aeroportida XXR rasmiylari faxriy qorovullar ishtirokida kutib olishdi. 12-may kuni Butunxitoy xalq vakillari kengashi binosida rasmiy kutib olish marosimi bo'ldi. Ushbu tashrif davomida "Xitoy O'zbekiston iqtisodiyotiga eng ko'p investitsiya kiritayotgan davlatlardan biridir. Mamlakatimizda Xitoy kapitali ishtirokidagi 700 dan ziyod kompaniya va korxona faoliyat ko'rsatmoqda. O'tgan yillar davomida xitoylik sarmoyadorlar O'zbekiston iqtisodiyotiga qariyb 8 milliard dollar miqdorida investitsiya kiritgani barchamizni xursand qiladi", — dedi

Shavkat Mirziyoyev. Bu tashrif davomida O'zbekiston va Xitoy 23 milliard AQSh dollari qiymatiga teng 105 ta ikki tomonlama hujjatlarni imzolashdi .

2023-yil 17-may kuni esa Xitoyning Sian shahrida 18-19-may kunlari bo'lib o'tgan "Markaziy Osiyo – Xitoy" formatidagi muzokarlarda ishtirok etish uchun Shavkat Mirziyoyev Xitoyga bordi . Bu safar davomida O'zbekiston va Xitoy o'rtasida 2023—2027-yillarga mo'ljallangan yangi davrdagi har tomonlama strategik sheriklikni rivojlantirish dasturi qabul qilindi. Tashrif davomida umumiy qiymati 25 milliard dollardan ziyod bo'lgan yangi yuqori texnologik sanoat, savdo va investitsiya loyihalarini amalga oshirish yuzasidan kelishuvlarga erishildi . 2022-yilda O'zbekistonning Xitoyga qilgan eksporti 1.75 milliard AQSh dollarini tashkil etgan .

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YHATI:

1. R.Shamsutdinov, X.Mo'minov, O'zbekiston tarixi. O'quv qo'llanma. –T.: Sharq, 2013. –B.651.
2. Тюриков В., Шагулямов Р. По пути нэзависимости. –Т.: Издательство литературы и искусства имени Гафура Гуляма, 2000. –B.393.
3. M.Lafasov, Jahon tarixi. Akademik litseylar va kasb-hunar kollejlari uchun darslik. –T.: Turon-Iqbol, 2018. –B. 263.
4. R.Shamsutdinov, X.Mo'minov, O'zbekiston tarixi. O'quv qo'llanma. –T.: Akademnashr, 2019. –B.556.
5. Kun Uz URL: <https://kun.uz/uz/83760478#!>
6. M.Lafasov, Jahon tarixi. Akademik litseylar va kasb-hunar kollejlari uchun darslik. –T.: Turon-Iqbol, 2018. –B. 264.

7. R.Shamsutdinov, X.Mo'minov, O'zbekiston tarixi. O'quv
qo'llanma. –T.: Sharq, 2013. –B.651.

8. Uz Report URL: [https://uzreport.news/politics/o-zbekiston-va-xitoy-](https://uzreport.news/politics/o-zbekiston-va-xitoy-o-rtasida-)
[diplomatik-munosabatlari-o-rnatilganiga-30-yil-to-ldi](https://uzreport.news/politics/o-zbekiston-va-xitoy-o-rtasida-diplomatik-munosabatlari-o-rnatilganiga-30-yil-to-ldi)

9. Inson huquqlari bo'yicha O'zbekiston Respublikasi Milliy markazi
rasmiy veb-sayti. O'zbekiston-Xitoy munosabatlari ulkan istiqbolga ega.
URL:

[http://pravacheloveka.uz/oz/news/ozbekiston-xitoy-munosabatlari-ulkan-](http://pravacheloveka.uz/oz/news/ozbekiston-xitoy-munosabatlari-ulkan-istiqbolga)
[istiqbolga](http://pravacheloveka.uz/oz/news/ozbekiston-xitoy-munosabatlari-ulkan-istiqbolga) ega

10. Kun Uz URL: <https://kun.uz/uz/83760478#!>

11. Kun Uz URL: [https://kun.uz/uz/news/2017/05/15/savkat-](https://kun.uz/uz/news/2017/05/15/savkat-mirziyoyevning-)
[mirziyoyevning-](https://kun.uz/uz/news/2017/05/15/savkat-mirziyoyevning-hitojga-davlat-tasrifi-kiskaca-tafsilotlar-va-rakamlar)

[hitojga-davlat-tasrifi-kiskaca-tafsilotlar-va-rakamlar](https://kun.uz/uz/news/2017/05/15/savkat-mirziyoyevning-hitojga-davlat-tasrifi-kiskaca-tafsilotlar-va-rakamlar)

12. Gazeta Uz URL: <https://www.gazeta.uz/oz/2023/05/17/china/>

13. Daryo Uz Url: [https://daryo.uz/2023/05/19/shavkat-mirziyoyevning-](https://daryo.uz/2023/05/19/shavkat-mirziyoyevning-xitoyga-)
[xitoyga-](https://daryo.uz/2023/05/19/shavkat-mirziyoyevning-xitoyga-davlat-tashrifi-yakunlandi)

[davlat-tashrifi-yakunlandi](https://daryo.uz/2023/05/19/shavkat-mirziyoyevning-xitoyga-davlat-tashrifi-yakunlandi)

14. Trading Economics Url:
<https://tradingeconomics.com/uzbekistan/exports/china>

15. Trading Economics Url:
<https://tradingeconomics.com/uzbekistan/exports/china>